

VANNOMRÅDE LEIRA-NITELVA
ÅRSMELDING

2019

Foto: Øystein Søbye/Photographica

INNHALDSFORTEGNELSE

1. FORORD	4
2. OM VANNOMRÅDET	5
3. ORGANISASJONEN	6
3.1 Vannområdets organisering	6
3.2 Vannområdetgruppenes sammensetning I 2019	7
3.3 Avholdte møter I 2019	9
4. AKTIVITETER I VANNOMRÅDET I 2019	10
4.1 Prosjekter	10
4.2 Temakvelder	11
4.3 Foredrag	12
4.4 Publikasjoner	12
4.5 Andre aktiviteter	14
4.6 Viktige tiltak i kommunene	14
4.7 Ikke gjennomførte aktiviteter	16
5. NETTSIDER OG SOSIALE MEDIA	17
6. VASSDRAGSOVERVÅKING	18
6.1 Kjemisk- fysisk overvåking	18
6.2 Biologisk overvåking	18
7. TILGJENGELIGGJØRING AV KUNNSKAP	19
7.1 Vann-nett	19
7.2 Vannmiljø	19
8. MILJØTILSTAND 2019	20
8.1 Tilstandsklasse 2019	20
8.2 Trendanalyser	20
8.3 E.Coli	20
9. ØKONOMI - INNTEKTER OG FORBRUK	21
9.1 Hovedkonto	21
9.2 Vassdragsovervåking	22

1. FORORD

Nå har vi kommet over halvveis i denne planperioden, og arbeidet med å forberede ny plaperiode 2022-2027 har kommet i gang. Høsten 2019 ble det derfor brukt mye tid på å oppdatere kunnskapsgrunnlaget i databasen Vann-Nett, da informasjon herfra skal benyttes inn i de nye forvaltningsplanene. Arbeidet med nye forvaltningsplaner vil bli viktig også i årene fremover, slik at vi har alt på plass 1. januar 2022.

I kommunene jobbes det godt med blant annet å bytte ut gamle avløpsrør, rehabilitere gamle renseanlegg og oppmuntere bønder til å gjennomføre miljøtiltak osv. Det var en stor gledens dag når det første av tre renseanlegg i Nittedal ble nedlagt i mai 2019. Dette var et svært viktig skritt på veien mot bedre vannkvalitet i Nitelva.

2019 har vært et svært aktivt år i vannområdet. Vi var heldige og mottok godt med tilskuddsmidler fra både Miljødirektoratet og Fylkesmannen i Oslo og Akershus som gjorde at vi kunne sette igang flere prosjekter. For å kunne sette inn de riktige tiltakene for å forbedre vannkvaliteten er det viktig at vi har best mulig kunnskap om påvirkningene, og da er slike utredninger svært verdifult.

Vi har fortsatt med å utvikle formidlingen vår utad med både temakvelder om edelkreps, faktaark om ulike tema og om vannforekomster, og ikke minst informasjonsskriv og informasjon på sosiale media. Vi ønsker å ha god kontakt med innbyggerne i vannområdet.

Vi legger nå 2019 bak oss som et år med mye bra arbeid for et bedre vannmiljø, og ser frem mot 2020 og starten på ett nytt 10 år i vannmiljøets tegn.

2. OM VANNOMRÅDET

Vannområde (VO) Leira-Nitelva er et av Norges 101 vannområder og en del av vannregion Glomma. Vannområdet bestod i 2019 av 12 kommuner (tabell 1) i fylkene Oslo, Akershus og Oppland.

Vannområdet er et geografisk område avgrenset til Leira og Nitelvas nedbørsfelt, og strekker seg fra Romeriksåsen og Nordmarka i nord til Svellet (innløp Øyeren) i sør. Totalt er det 36 innsjøvannforekomster, 53 elvevannforekomster og 3 grunnvannforekomster i vannområdet.

Leiravassdraget er svært variert fra rent, klart elvevann og mange innsjøer i Øståsen/Nordåsen og Romeriksåsen, til hissig, terrengformede bekker og elver gjennom bratte ravinedaler og til slutt en langsom, meandrerende elv før utløpet i Nitelva. Selve elva Leira har en total lengde på 100,8 km. Nitelva har sitt utløp fra Harestuvannet og startet sin ferd gjennom skogkledde områder. Nedover Nittedal går elva inn i jordbruksområder og danner noen meandere. De nedre delene er nærmest en bred flod, og etter 37 km renner Nitelva ut i Svellet ved Lillestrøm.

Både Leira og Nitelva er vernet mot utbygging av kraftverk og andre inngrep i elva.

Begge elvene renner igjennom områder under den marine grensen og er derfor påvirket av marin leire. Dette fører til at den naturlige tilførselen av partikler og næringssalter er stor, og gjør at de nedre delene av vassdragene ikke blir "krystallklare og rene". Målet blir derfor å sikre gode livsbetingelser for vannlevende organismer som lever i slike elver, og best mulig ivareta brukerinteressene.

Tabell 1. Kommunenes areal innenfor VO.

Kommune	%av kommunen som er innenfor vannområdet
Gran	27
Lunner	65
Oslo	7
Fet	18
Sørumsund	21
Ullensaker	35
Rælingen	45
Nannestad	70
Skedsmo	100
Gjerdrum	100
Lørenskog	100
Nittedal	100

Figur 1. Kart over VO Leira-Nitelva.

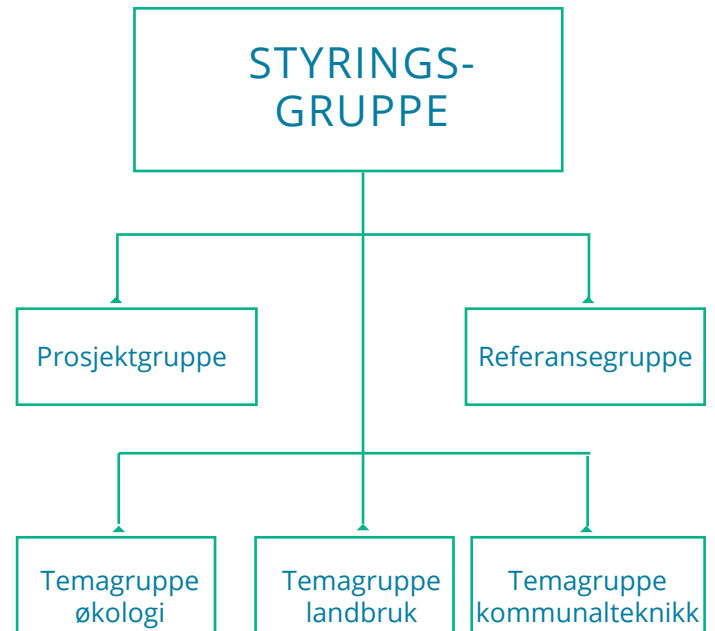
3. ORGANISASJONEN

3.1 VANNOMRÅDETS ORGANISERING

Nåværende organisering av arbeidet i Vannområde Leira-Nitelva ble vedtatt av styringsgruppa i 2008, og arbeidet ble fordelt på fem ulike grupper (figur 2). Styringsgruppa ledes av deltakerkommunenes ordførere/varaordførere. I tillegg deltar en politisk representant fra Akershus Fylkeskommune, som delegert prosessmyndighet på vegne av Vannregionmyndigheten for Glomma, Østfold fylkeskommune. Fylkesmannen i Oslo og Akershus har fagansvar for arbeidet etter vannforskriften. De og Akershus bondelag deltar i gruppa som observatører. Styringsgruppa legger premisser for vannområdearbeidet etter føringer fra Vannregionmyndigheten, og skal forankre viktig milepæler i sine respektive kommuner. Styringsgruppa legger premissene for arbeidet til vannområdets prosjektgruppe, samt tre faggrupper med fagkompetanse innen økologi, landbruk og kommunalteknikk. I 2015 ble det satt igang en prosess for å se på om denne organiseringen av vannområdet var optimal, og om det burde vurderes å gå fra en politisk styringsgruppe til en administrativ styringsgruppe. Etter en grundig prosess kom styringsgruppa frem til i desember 2017 at vannområdet beholder en politisk styringsgruppe.

For best mulig å sikre lokal forankring og medvirkning ble det i 2008 opprettent en referansegruppe med representanter for Akershus bondelag, Småbrukarlaget, Skogeierlag, Naturvernforbundet, Forum for natur og friluftsliv, Jeger- og fiskerforbundet, Grunneierlagene, Utmarkslaget, Nitelvas venner, Sagelvas venner, OSL, Vegvesnet, næringsvirksomheter, m.fl. Noen av disse har ikke vært innkalt til de møtene som har vært avholdt til nå. Det har ikke vært holdt møter i referansegruppa i 2019, men det har vært kontakt med flere for å innhente informasjon om blant annet fisk og edelkreps.

Det daglige arbeidet i vannområdet er tillagt sekretariatet og utføres av daglig leder. Daglig leder har kontor i Skedsmo kommune, som har det administrative ansvaret for prosjektet.

Figur 2. Organisering av vannområdet.

3.2 VANNOMRÅDETGRUPPENES SAMMENSETNING I 2019

Det har vært noen endringer i styringsgruppa blant annet etter valget høsten 2019. For kommunene Sørums, Fet og Skedsmo ble det ingen endringer etter valget da disse kommunene slås sammen fra 01.01.2020.

Tabell 2. Deltagere i VOs styringsgruppe i 2019

Medlem	Representant i styringsgruppa
Gran	Willy Westhagen, ordfører (tom 09.09.2019)/Randi Thorsen, ordfører (fom. 0.909.2019)
Lunner	Halvor Bratlie, varaordfører
Oslo	Frode Hult
Fet	John Harry Skoglund, ordfører
Sørums	Anette C. Elseth, varaordfører
Ullensaker	Willy Kviltén, varaordfører (tom 09.09.2019)/Lars Halvor Stokstad Oserud, varaordfører (fom. 09.09.2019)
Rælingen	Øivind Sand (nestleder), ordfører (tom 09.09.2019)/Ståle Grøtten, ordfører (fom. 09.09.2019)
Nannestad	Hans Thue, ordfører
Gjerdrum	Anders Østensen, ordfører
Skedsmo	Boye Bjerkholt (leder), varaordfører
Lørenskog	Ernst-Modest Herdickerhoff, varaordfører
Nittedal	Inge Solli, varaordfører
AFK	Lone Kjølsvrud
FMOA	Simon Haraldsen (observatør)
Bondelaget	Eli Berven (observatør)
Vannområdet	Line Gustavsen (sekretær/daglig leder)

Det var også noen utskiftninger i den administrative prosjektgruppen i løpet av 2019

Tabell 3. Deltagere i VOs prosjektgruppe i 2019

Medlem	Representant i prosjektgruppa
Gran	Trygve Rognstad
Lunner	Kari-Anne Steffensen Gorset
Oslo	Terje Wold
Fet	Ann Kathrin Kristensen
Sørums	Heidi Nyland
Ullensaker	Kjersti Enger Dybendal
Rælingen	Linda A. Grimsgaard
Nannestad	Daniel Bugel (tom.01.10.19)/Gry Solstad(-fom.01.10.19)
Gjerdrum	Anette Åkerstrøm (tom.30.09.19)/Elisabeth Borge (fom.01.10.19)
Skedsmo	Tone Helland (tom. 28.10.19)/Birger Marøy (fom 28.10.19)
Lørenskog	Terje Martinsen
Nittedal	Terje Kristian Bogstrand/ Guro Haug (leder faggruppe økologi)
AFK	Anja Winger (tom.31.01.19)/Estrella Fernandez (fom 01.02.19)
FMOA	Simon Haraldsen / Kari Rime Engmark
Regionkontor landbruk	Ida Marie Gjersem
Statens vegvesen	Ola Rossing Eide
Mattilsynet	Sarita Winsevik
Vannområdet	Line Gustavsen (sekretær/daglig leder)

Alle de tre temagruppene hadde gruppeledere i 2019. Gruppelederen bistår daglig leder med å utarbeide saksliste til møtene, og har ansvaret for å lede disse. Oversikt over hvem som representerte kommunene i de ulike temagruppene finnes i tabell 4.

Tabell 4. Deltagere i VO's temagrupeer i 2019.

Kommune	Faggruppe kommunalteknikk	Temagruppe økologi	Temagruppe landbruk
Gran	Trygve Rognstad	Trygve Rognstad	Jens Olerud
Lunner	Kari-Anne Steffensen Gorset	Kari-Anne Steffensen Gorset	Jens Olerud
Oslo	Toril Giske	Toril Giske	Ida M. F. Gjersem/RKL
Fet	Mina Rahimzaie (tom. 28.10.19)	Jon Arne Kongstorp	Ann-Kathrine Kristensen
Sørum	Liv Thea Hanestad (tom 31.08.19)/ Vilde Øybekk (fom. 01.09.19 tom. 28.10.19)	Eli Tangen Eggum	Torunn Hoel
Ullensaker	Kjersti Enger Dybendal	Kjersti Enger Dybendal	Hans Petter Langbakk/Mina Lisa Schou
Rælingen	Linda A. Grimsgaard	Linda A. Grimsgaard	Ida M. F. Gjersem/RKL
Nannestad	Steinar Karlsen (tom 30.06.19)/ Olga Burbo (fom. 1.07.19)	Liv Dervo	Nina Lynnebakken
Gjerdrum	Ingar Solberg	Anette Åkerstrøm (tom. 30.09.19)/ Henning Hornnæss (fom. 1.10.19)	Hans Petter Langbakk/Mina Lisa Schou
Skedsmo	Asgeir Hagen (tom. 28.10.19)	Hilde Birkeland	Ida M. F. Gjersem/RKL
Lørenskog	Terje Martinsen	Harald Johannes Foslien Løvstad	Ida M. F. Gjersem/RKL
Nittedal	Terje Kristian Bogstrand	Guro Haug	Ida M. F. Gjersem/RKL
AFK	-	Estrella Fernandez	-
FMOA	Simon Haraldsen	Hedvig Sterri	Kari R. Engmark
Bondelaget	-	-	Einar Korvald
Lillestrøm kommune	Jan Erik Bøgeberg (fom. 28.10.19)	-	-
Vannområdet	Line Gustavsen (sekretær/daglig leder)	Line Gustavsen (sekretær/daglig leder)	Line Gustavsen (sekretær/daglig leder)

3.3 AVHOLDTE MØTER I 2019

Oversikt over møter avholdt i prosjektorganisasjonen i 2019 er vist i tabell 5.

Tabell 5. Antall møter avholdt i de ulike gruppene i VO i 2019.

Vannområde Leira-Nitelva 2017	Antall møter	Beskrivelse
Styringsgruppe	3	Ordinære møter
Prosjektgruppe	3	Ordinære møter
Temagruppe økologi	4	Ordinære møter
Temagruppe landbruk	3	Ordinære møter
Temagruppe kommunalteknikk	2	Ordinære møter

Referater fra møtene i prosjektorganisasjonen er sendt møtedeltakere og publisert på elveliv.no. Referater fra møter i styringsgruppa er i tillegg sendt i kopi til postmottak i hver av de 12 eierkommunene.

I tillegg til de ordinære møtene har det vært avholdt flere møter i ulike adhoc-grupper i forbindelse med ulike aktiviteter og prosjekter.

Daglig leder har deltatt på en del eksterne møter, arrangementer, seminarer og konferanser. Det har blant annet vært møter med Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Akershus fylkeskommune, og vannregionmyndigheten/vannregionutvalget for Glomma. Et utvalg er presentert nedenfor.

Studietur til Skottland for vannregion Glomma juni 25-27

I slutten av juni var vannområdelederne i vannregion Glomma sammen med representanter fra vannregionen og Akershus fylkeskommune på studietur i Skottland. Her lærte vi om vannforvaltning i Skottland, og fikk se flotte eksempler på restaurering av blant annet kanaliserte elvestrekninger.

Bilde 2, 3 og 4, Presentasjon av restaureringstiltak langs en tidligere kanalisert elvestrekning.

Nasjonal vannområdesamling november 4-6

I starten av september ble det arrangert en nasjonal vannområdesamling for alle vannområdeledere i Norge. Samlingen foregikk på Voss, og var fylt med nyttig informasjon, nettverksbygging på tvers av vannregioner, og flotte befaringer.

4. AKTIVITETER I VANNOMRÅDET I 2019

4.1 PROSJEKTER

Kartlegging av vasspest i Lunner

I 2019 gjennomførte vannområdet en kartlegging av vasspest i Lunner kommune. Flere av vannene som ble undersøkt var satt ned i moderat økologisk tilstand på grunn av denne fremmede arten, og det var derfor viktig å ta en ny kartlegging for å finne ut hvor stor påvirkning vasspesten har. For å kunne sette ned økologisk tilstand må det være en såkalt massebestand av vasspest. Områdene som ble undersøkt var Viggeren, Belteren, Mylla, Svea, Yttersvea, Storfløyta, Harestuvatnet, Strykenvatnet og Strekan. Det ble funnet vasspest i alle lokalitetene bortsett fra Viggeren og Strekan, og det var kun i Svea det var det vi kaller en massebestand. Prosjektet var fullfinansiert av vannområdet.

Bilde 5, Vasspest. Foto: Helge B. Pedersen

Kartlegging av edelkreps i Østmarka

I januar 2019 søkte vannområdet om tilskudd fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus til kartlegging av edelkreps i Østmarka. Vi mottok midler, og Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold fikk oppdraget med kartleggingen. Områdene som ble kartlagt var Eriksvannet, Sør-Elvåga, Nord-Elvåga, Ellingsrudelva, Fjellhamarelva, Nordre Krok vann, Mønevann, Endtjern og Svartdalstjern. Det ble ikke funnet edelkreps i Eriksvannet, Mønevann, Endtjern eller Svartdalstjern. Vannområdet begynner nå å få en veldig god oversikt over edelkrepsbestanden i vannområdet, men det vil være behov for flere undersøkelser i 2020.

Bilde 6, Edelkreps. Foto: Liv Dervo

Problemkartlegging av tre kraftverk i Nitelva

Vannområdet fikk midler fra Miljødirektoratet til et prosjekt som gikk på å problemkartlegge de tre kraftverkene som finnes i Nitelva. Dette er tre gamle kraftverk og de er derfor konsesjonsfrie. Det hadde kommet flere bekymringsmeldinger fra lokalbefolkningen om tørrlegging nedstrøms kraftverkene, og det ble det derfor gjennomført en problemkartlegging. Fraføring av vann fra Nitelva til Oslo ble også modellert inn for å se hvilken effekt dette har på Nitelva. Norsk Institutt for Vannforskning gjennomførte kartleggingen og konkluderte med at nedgangen i bestander av elvemusling og edelkreps trolig kan forklares med hyppige og raske variasjoner i vannføring. En tilbakeføring av fraført vann vil ha en positiv effekt på elva. Kraftverkene er i ferd med å prøve ut nye driftregimer som vil gi mer stabil vannføring.

Bilde 7, Tørrlegging nedstrøms kraftverk. Foto: Guro Haug

Utredning av biotopforbedrende tiltak i en kanalisert strekning av Nitelva

Vannområdet fikk også midler fra Miljødirektoratet til å utrede biotopforbedrende tiltak i en kanalisert strekning av Nitelva. Denne strekningen var opprinnelig meanderende, men ble kanalisert blant annet for å forbedre dyrkingsforholdene. Dette har ført til en ensformig kanal med lite habitat for fisk, edelkreps og elvemusling. Norsk Institutt for Vannforskning gjennomførte en kartlegging og kom med forslag til tiltak som vil forbedre habitatet i elva. Selve kanalen er ikke foreslått endret på, men utlegging av stein og grave kulper er noen av forslagene.

Bilde 8 og 9, Elvestrekningen i dag og i 1946. Bilder fra Norgeskart

Tilstandsvurdering av tre kroksjøer i Skedsmo

I desember 2018 fikk vannområdet midler fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus til tilstandsvurdering av kroksjøene Stilla og Brauterstilla/Ringstilla. Disse to kroksjøene ligger innenfor verneområdet. Da det ligger ytterligere en kroksjø rett utenfor verneområdet, Tomtstilla, bidro vannområdet med egenkapital slik at alle tre kroksjøene kunne vurderes og sees i sammenheng. Kroksjøer er en veldig spesiell naturtype og utfordrende å definere hva som er god økologisk tilstand. Norsk Institutt for Vannforskning vurdering viste dårlig tilstand i Stilla, og svært dårlig i Ringstilla og Tomtstilla. Gjengroingen er størst i Tomtstilla og minst i Stilla. For å kunne gjennomføre eventuelle tiltak er det behov med en dialog med Fylkesmannen da to av kroksjøene er innafor verneområdet.

4.2 TEMAKVELDER

To temakvelder om edelkreps

Våren 2019 ble det arrangert to temakvelder om edelkreps. Den første kvelden ble arrangert i Nittedal og tok for seg situasjonen for edelkreps i Nitelvavassdraget, mens den andre kvelden ble avholdt i Ullensaker og tok for seg edelkreps i Leiravassdraget. En representant fra Fylkesmannen startet møtene med å fortelle om edelkrepsens biologi og utbredelse før Utmarksavdelingen i Akershus og Østfold fortalte om kartleggingene som de har hatt i vassdragene.

4.3 FOREDRAG

En viktig del av arbeidet i vannområdet er å formidle informasjon om vannkvalitet, og vannforskriften ut til kommuner, befolkning og andre grupper. I 2019 ble det holdt 2 foredrag og en omvisning i vannområdet:

22 mai KLD på befaring

22. mai på selveste biomangfolddagen kom naturforvaltningsavdelingen i Klima- og miljødepartementet på befaring i vannområdet. Befaringen startet i Gjerdrum med informasjon om landbruk, nedleggelse av renseanlegg og opprydding i spredt avløp, før turen gikk videre til Nittedal. i Nittedal kommune ble det et besøk på Rotnes renseanlegg som skal legges ned, omvisning fra Rotnes dam til Rotnes kraftverk, og besøk på Elvetangen for å høre om vannområdets arbeid med utredning av biotopforbedrende tiltak.

Bilde 10, 11 og 12. Gjermåa, besøk på Rotnes renseanlegg og på Rotnes kraftverk. Foto: VO Leira-Nitelva

19 mars kommunestyremøte i Ullensaker

Den 19. mars holdt vannområdene Hurdalvassdraget/Vorma, Øyeren og Leira-Nitelva felles innlegg i kommunestyret i Ullensaker. Ullensaker er med i alle vannområdene, det var derfor praktisk å avholde ett felles innlegg. Her fikk representantene i kommunestyret en god innføring i vannforvaltningsarbeidet, i vannområdene og hvilke tiltak det er viktig å prioritere fremover for at vi skal oppnå god tilstand.

Innlegg på stiftelsesmøte til Nitelva elveforum 27. november

27. november ble det avholdt stiftelsesmøte for Nittedal elveforum, og vannområdet var invitert til å holde et foredrag. Deltagerne fikk generell informasjon om hva vannområdet er, hva det jobbes med og hvordan elveforumet og vannområdet kan samarbeide i tiden fremover.

4.4 PUBLIKASJONER

Informasjonsskrivet "Vassdragene"

Informasjonsskrivet "Vassdragene" kom ut to ganger i løpet av 2019, nr. 4. i juli og nr. 5 i desember. I informasjonsskrivet kan du lese om stort og smått som skjer i kommunene og vannområdet som omhandler vann og vannmiljø. Informasjonsskrivet sendes ut til over 100 personer i kommuner, foreninger, organisasjoner og til privatpersoner.

Faktaark

Vannforekomster

Vannområdet har besluttet å lage faktaark for de ulike vannforekomstene i vannområdet. Dette for å spre informasjon om de viktige og flotte elvene og innsjøene vi har i området vårt, men også for å sette fokus på utfordringer og hvilke forbedringer som må gjøres for å oppnå god økologisk tilstand. I 2019 kom det ut to faktaark, et om vannforekomsten Gjermåa nedre og ett om Nordbytjernet.

Temafaktaark

I 2019 ble det kun gitt ut ett faktaark sommeren 2019 som omhandlet gummigranulat og kunstgressbaner. Det kom ut en versjon for Nitelva-vassdraget og en versjon for Leiravassdraget. Planen er å komme ut med to faktaark per år, men på grunn av mange andre arbeidsoppgaver ble faktaarket om den fremmede arten vasspest utsatt til 2020.

Bilde 13, Faktaark om kunstgressbaner langs Nitelva

Landbruken kan hjelpe insektene

Vannområde Øyeren utarbeidet i samarbeid med vannområdene Hurdalvassdraget/Vorma og Leira-Nitelva et faktaark om hvordan gårdbrukerne kan bidra til å bedre forholdene for insekter ved å anlegge soner med pollinatorvennlige vekster og utvalgte tiltak for å redusere avrenning fra dyrket mark.

Landbruken kan hjelpe insektene og vannmiljøet

Bilde 14, Faktaark om hvordan landbruken kan hjelpe insekter

Høringsuttalelser

I visse tilfeller skriver vannområdet høringssvar på saker som er spesielt aktuelle. Disse høringssvarene er forankret i vannområdets styringsgruppe, men er vannområdets mening, ikke kommunenes. I løpet av 2019 ble det skrevet to høringssvar.

April:

- Høringsuttalelse til "FSC-standard for Norge - første utkast"

Oktober:

- Høringsuttalelse til "Forskrift til kunstgressbaner"

4.5 ANDRE AKTIVITETER

Kartlegging av kunstgressbaner og gummigranulat

I 2019 ble kartleggingen av kunstgressbaner og gummigranulat fullført, og rapporten fra arbeidet ble publisert sommeren 2019. Etter vedtak i vannområdets styringsgruppe ble rapporten sendt ut til de 10 kommunene som har kunstgressbaner innenfor vannområdets grenser, og det ble bedt om politisk behandling av rapporten.

Oppdatering av mandat

Gjeldende mandat ble vedtatt i 2008, og det har vært behov for en oppdatering. Med kommunesammenslåing fra 01.01.2020 vil også eierkommunene til vannområdet endre seg, og et mandat må gjenspeile den nye kommunestrukturen. Nytt mandat ble ferdig utarbeidet i 2019 og skal politisk behandles i eierkommunene i løpet av 2020.

Strandrydderdagen

Strandrydderdagen er en nasjonal dag som stadig har vokst seg større. De siste årene har det også blitt fler og fler ryddeaksjoner langs vassdragene våre. I 2019 deltok vannområdet på en ryddedugnad ved Nebben langs Nitelva i Skedsmo kommune. Det pøsregnet hele dagen, men en håndfull mennesker dukket opp og det ble plukket store mengder med søppel til tross for det dårlige været.

4.6 VIKTIGE TILTAK I KOMMUNENE

I kommunene jobbes det med store og små tiltak som vil forbedre vannkvaliteten. Under er et lite utvalg av det som skjedde i kommunene i 2019.

Nittedal

Siste uka i mai 2019 ble den nye pumpestasjonen på Slattum tatt i bruk, og det gamle renseanlegget ble lagt ned. Dette fullførte nedleggingen av det første av tre gamle renseanlegg i Nittedal kommune.

Mandag 16. september gikk et jord- og leirskred på Li i Nittedal. Skredet var om lag 40 meter bredt og 7-8 meter høyt. Skredet gikk nederst i Heggeveien, i krysset Birkelundveien / Heggeveien. Sikringsarbeidene har fulgt følgende fremdriftsplan:

- fase 1: avlastning av skredkant
- fase 2: fjerning av vegetasjon i skredgrop
- fase 3: kalksementstabilisering

Entreprenør for kalkstabilisering ble valgt i desember 2019. Når kalksementstabiliseringen er gjennomført gjenstår motfylling (fase 4), reetablering av infrastruktur (fase 5) og reetablering av elveløp/erosjonssikring (fase 6).

Lørenskog

Kommunen startet å revidere beredskapsplanen for avløp og vannmiljø, inkludert en ny ROS-analyse. Arbeidet skal være ferdig i løpet av 2020.

Lunner

Optimalisering av renseprosess ved Harestua renseanlegg pågår. En del tiltak er gjort og viser seg å ha positive resultater.

Det er klargjort for og utført en del påkoblinger til offentlig nett på strekningen mellom Grua og Harestua (langs

Sveselva). I tillegg har det blitt bytta ut en del ledningsnett i området ved Harestua – et tiltak som gjør at en begrenser innlekking.

Sjøpølsjon ble gjennomført i strandsona til Harestuavannet i mai 2019.

Ullensaker

I 2019 ble det gjennomført risikoreduerende tiltak ved 4 pumpestasjoner, og et større prosjekt med ombygning og endret pumperetning på en pumpestasjon ble startet og vil fullføres i 2020. I løpet av året ble det jobbet med forberedelser for at Kløfta renseanlegg skal legges ned innen 2025, med overføring av avløpsvann til Gardermoen renseanlegg

Nannestad

Kommunestyret vedtok i mars 2019 en kommunedelplan for naturmangfold. Kommunedelplanen skal være et retningsgivende styringsverktøy for kommunen i arbeidet med å ivareta naturmangfoldet. Dette inkluderer vannmiljø.

Det har vært gjennomført kontroll av jordarbeiderforskriften og ekstraordinært tilsyn etter husdyrgjødsselforskriften.

Blant bønende i kommunen har det vært en oppgang i oppslutningen om forurensningstiltak via RMP.

Rælingen

Rælingen kommune arbeider med å utvikle Fjerdingsby til et sentrum. Marikollen idrettspark ligger tett ved, og er også under utvikling. Dette har ringvirkninger for infrastruktur. Blant annet er det planlagt bygging av ny pumpestasjon ved Nitelva og dublering av pumpekapasitet for et strekke langs Nitelva.

NVE innvilget konsesjonsøknad fra Rælingen kommune, om oppdemming av og vannutak av Fjerdingsbyputten i mars 2019. Formålet er snøproduksjon til Marikollen idrettspark.

NVE innvilget konsesjonsøknad fra NRV IKS, om nedlegging av damanleggene ved Åmotdammen og Ramstadsjøen i april 2019.

Tilstandsrapport for natur og miljø 2020, ble vedtatt i kommunestyret i juni.

Skedsmo

En viktig oppgradering av kloakkpumpestasjon PA6 har gitt større kapasitet, vesentlig reduksjon av kommunens kloakkutslipp, og tilrettelegging for mottak av avløpsvann fra Nittedal.

I tillegg er det gjennomført oppgradering og nylegging av ca 1200 meter spillvannsnett, blant annet langs Solbergveien. Det er også fornyet ca 230 meter overvannsledning i kommunen.

Innenfor spredt avløp er det vært oppfølging av tidligere utsendte pålegg om oppgradering.

Gjerdrum

Som et viktig skritt i arbeidet med å redusere utslipp fra spredt avløp i Gjerdrum ble det i 2018 sendt ut 93 pålegg på de som hadde behov for oppgradering. Løpet av 2019 har ca 50 av disse blitt sanert eller oppgradert. Et viktig skritt i arbeidet med å redusere utslipp fra spredt avløp i kommunen.

I forbindelse med opprydding av spredt avløp har det i 2019 vært stor aktivitet på prosjektet «Ny spillvannsledning mellom Solheim-Ask» der hvor 54 boliger vil bli tilknyttet kommunalt avløp.

4.7 IKKE GJENNOMFØRTE AKTIVITETER

Stormøte for prosjektorganisasjonen

Det var tenkt å gjennomføre et stormøte for prosjektorganisasjonen, for å markere at vi snart skal over i en ny planfase og at arbeidet med nye forvaltningsplaner for perioden 2022-2027 har startet. Det ble dessverre ikke tid til å gjennomføre et stormøte

Kurs i databasene Vann-Miljø og Vann-Nett

Databasene Vann-Miljø og Vann-Nett er to nasjonale databaser med mye viktig informasjon for de som jobber med vannforvaltning. Det var planlagt å arrangere kurs for aktuelle personer i kommunene høsten 2019 for å øke kunnskapen om disse databasene. Det ble dessverre ikke tid til å gjennomføre så kursene er utsatt til 2020.

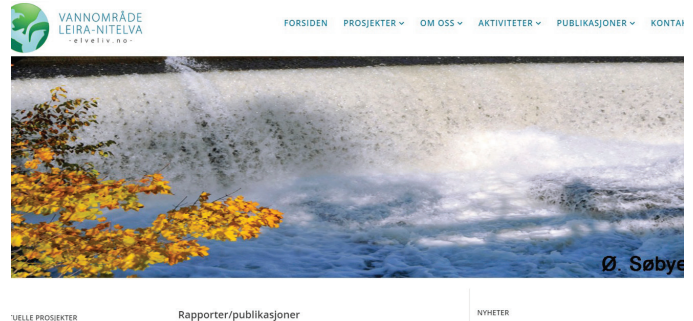
5. NETTSIDER OG SOSIALE MEDIA

Elveliv.no

Nettsidene til vannområde er i stadig utvikling, og man kan finne mer og mer informasjon på nettsidene.

I 2019 var det 4716 unike besøkende på sidene, og totalt 12692 besøk.

Det dokumentet som ble lastet ned flest ganger var "Kartlegging av vasspest", dette dokumentet ble lastet ned hele 287 ganger. På delt andreplass med 256 nedlastinger hver var dokumentene "Biologisk overvåking i Vannområde Leira-Nitelva 2018 - Notat Vårprøver og høstprøver bunndyr" og "Kunstgressbaner i Vannområde Leira-Nitelva"

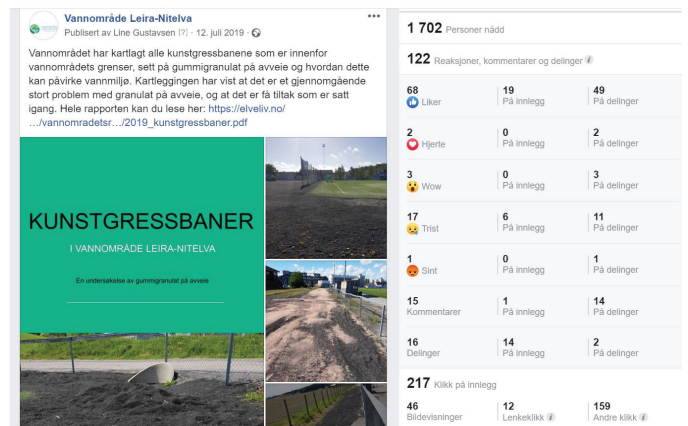

Bilde 18. Screenshot av vannområdets nettsider elveliv.no

Facebook

I 2019 kom det 93 nye følgere på vannområdets Facebook-sider, slik at 31.12.2019 var antallet følgere oppe i 339. Totalt ble det postet 39 innlegg i løpet av året, 14 innlegg nådde over 200 personer, og 3 av disse nådde over 1000 personer. Det innlegget som nådde flest personer var rapporten om kartlegging av kunstgressbaner i vannområdet. Denne rapporten nådde ut til hele 1702 personer.

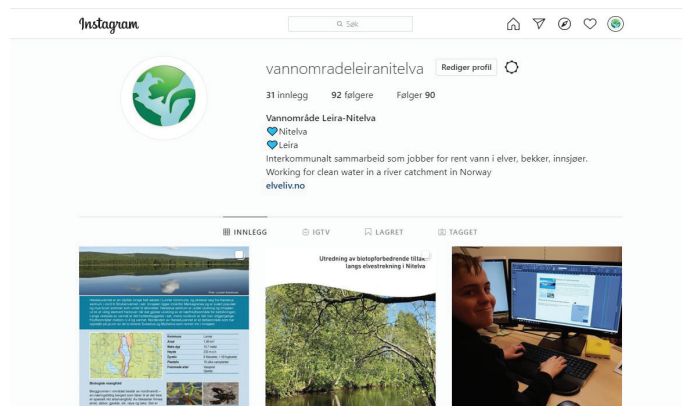
Det er viktig å nå ut til befolkningen i området med det arbeidet som gjennomføres for å bedre vannkvaliteten i de 12 kommunene, og Facebook er en god plattform til å gjøre dette på.

Bilde 19. Det mest sette innlegget i 2019 var rapporten om kartlegging av kunstgressbaner og gummigranulat.

Instagram

Ved inngangen til 2019 hadde vannområdets Instagram-konto 79 følgere, og i løpet av året økte dette med 6 stk, slik at 31.12.2019 hadde vannområdet 85 følgere på Instagram. I løpet av 2019 ble det kun postet 4 ulike innlegg på kontoen. Instagramkontoen oppdateres ikke like regelmessig som vannområdets konto på Facebook, og målet med kontoen er å vise frem hvor flott området er, og gi et kort innblikk i hva som rører seg i et vannområde. Det er opprettet en hashtag #VannområdeLeiraNitelva, som man kan benytte seg av når man privat tar bilder i vannområdet.

Bilde 20. Det var liten aktivitet på vannområdets instagramkonto i 2019.

6. VASSDRAGSOVERVÅKING

Vassdragsovervåking består av kjemisk-fysisk overvåking hvor det blir tatt vannprøver ifølge et fastsatt overvåkingsprogram, og overvåking av biologiske kvalitetselementer. I motsetning til den kjemisk-fysiske overvåkingen som pågår kontinuerlig, skal biologisk overvåking gjennomføres minimum hvert tredje år. Kvalitetselementene som blir brukt i VO biologiske overvåking er vannplanter, begroingsalger og bunndyr, og vannkjemien fra den kjemisk-fysiske overvåkingen er en støtteparameter.

6.1 KJEMISK- FYSISK OVERVÅKING

Det ble i 2013 utarbeidet et forslag til overvåkingsprogram for Leira-Nitelva. Vannområdets overvåkingsprogram inngår i overvåkingsprogrammet for Vannregion Glomma.

Kommunene som inngår i vannområdet, har organisert seg ulikt med hensyn på gjennomføring av vassdragsovervåkingen, og 8 av kommunene er inkludert i overvåkingsprogrammet.

Øvre Romerike Innkjøpssamarbeid (ØRIK) har, på vegne av kommunene Nannestad, Ullensaker, Gjerdrum, Sørum, Fet, Rælingen, Skedsmo og Nittedal, inngått en rammeavtale om tiltaksrettet overvåking med Norconsult. Avtalen ble inngått i desember 2016, og gjelder for 2 år med opsjon for 1 + 1 år. Dette samarbeidet omtales ofte som "Overvåkingsprogrammet for Leira-Nitelva", eller "fellesovervåkingen", da det omfatter størstedelen av den tiltaksrettede overvåkingen innen vannområdet og har blitt administrert av vannområde-sekretariatet.

Kostnadene for fellesovervåkingen er fordelt mellom kommunene ut fra antall prøvesteder, antall prøver, og type prøve (analyse av kjemiske parametere, bunndyr, begroingsalger eller vannplanter). Det er også gitt ett statlig bidrag på 300 000 kroner, tildelt vannområdet fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus i 2019. Dette statlige bidraget er et bidrag til overvåking i områder hvor jordbruket er en viktig påvirkning.

I tillegg til de kostnadene som fremgår av tabell 7 (side 21), finansieres tre stasjoner i Nitelva,

(Kjellerholen, Sagdalen og Rud/Åmot), av NRA og eierkommunene (Lørenskog, Rælingen og Skedsmo). Resultatene inngår i årsrapport for vassdragsovervåkingen, og vil bli publisert på vannområdets hjemmeside elveliv.no i løpet av våren 2020.

Det gjennomføres omfattende overvåking også i kommunene Lunner, Lørenskog og Oslo, men resultatene fra denne overvåkingen er p.t. ikke inkludert i felles årsrapport for vassdragsovervåkingen i Leira-Nitelva, men oppsummeres i separate rapporter. Fylkesmannens overvåking i forsurningspåvirkede vannforekomster og kartlegging av biologiske kvalitetselementer som fisk og muslinger publiseres også i separate rapporter.

Når samtlige overvåkingsresultater er tilgjengeliggjort i Vannmiljø kan Fylkesmannen benyttet dataene til å reklassifisere økologisk tilstand i de aktuelle vannforekomstene, og det vil da være mulig å hente ut helhetlige oversikter fra Vann-Nett som viser økologisk tilstand for vannforekomstene i området.

I 2019 ble totalt 27 stasjoner overvåket, 21 stasjoner i regi av vannområdet, tre stasjoner i av Dynea og tre stasjoner av NRA. Alle stasjonene er med i vannområdets overvåkingsrapport, se kapittel 8.

6.2 BIOLOGISK OVERVÅKING

Biologisk overvåking skal gjennomføres hvert tredje år, og ble sist gjennomført i vannområdet i 2017 med oppfølgende undersøkelser i 2018. Det har derfor ikke blitt gjennomført biologisk overvåking i løpet av 2019. Neste gang vannområdet vil gjennomføre biologisk overvåking er i 2020.

7. TILGJENGELIGGJØRING AV KUNNSKAP

7.1 VANN-NETT

Vann-nett er et nettbasert kartverktøy som brukes i arbeidet med vannforskriften. I Vann-Nett vises inndelingen i vannområder og vannforekomster, og for hver vannforekomst er det lagret informasjon om miljøtilstand, evt. risiko for å ikke nå målet om god økologisk tilstand, aktuelle påvirkninger samt tiltak for å bedre den økologiske tilstanden. Vannforskriften setter krav til medvirkning med hensyn til faglige vurderinger, beslutninger og gjennomføring av tiltak for å oppnå god miljøtilstand i vannet. Vann-Nett er ment å sikre tilgang på miljøinformasjon for faglige institusjoner, interessegrupper, myndigheter og allmennheten.

I 2019 har det blitt lagt ned mye arbeid i å oppdatere Vann-Nett for å få på plass nye data, oppdatere status for tiltak, og legge inn nye tiltak for neste planperiode 2022-2027. Det har vært arrangert kommunemøter hvor hver vannforekomst har blitt nøye gjennomgått.

7.2 VANNMILJØ

Vannmiljø er den statlige miljøforvaltningens fagsystem for lagring av analyse av data om miljøtilstanden i vann. Vannmiljø er integrert med Vann-Nett, og analyseresultater registrert i Vannmiljø benyttes ved fastsettelse av miljøtilstand i Vann-Nett.

Analysene fra de lokalitetene som overvåkes av Norconsult på vegne av kommunene Nannestad, Ullensaker, Sørum, Gjerdrum, Fet, Rælingen, Skedsmo og Nittedal (også omtalt som "Overvåkingsprogrammet for vannområdet"), har blitt registrert i Vannmiljø av oppdragstaker. Det samme har resultatene fra de ulike prosjektene som ble gjennomført i 2019.

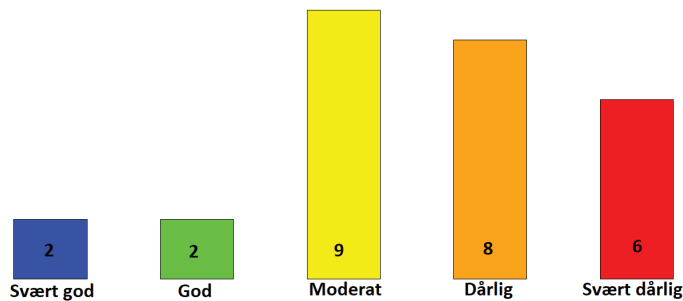
Data tilbake til 2008, og for noen stasjoner enda lengre tilbake, er lagt inn i Vannmiljø, slik at man får en best mulig oversikt over hvordan vannkvaliteten har utviklet seg.

Det er veldig viktig at de kommunene som driver med overvåking av vannforekomster i egen regi også får registrert sine resultater i Vannmiljø, slik at vannforekomstene i disse kommunene får en riktig vurdering når det fastsettes miljøtilstand for disse vannforekomstene.

8. MILJØTILSTAND 2019

8.1 TILSTANDSKLASSE 2019

Den kjemisk-fysiske overvåkingen i 2019 viser at 4 prøvelokaliteter når miljømålet på god eller bedre tilstand, mens 23 lokaliteter havnet i moderat eller dårligere tilstand (figur 3). Disse 23 stasjonene hadde dels høye eller svært høye konsentrasjoner av fosfor og/eller nitrogen.

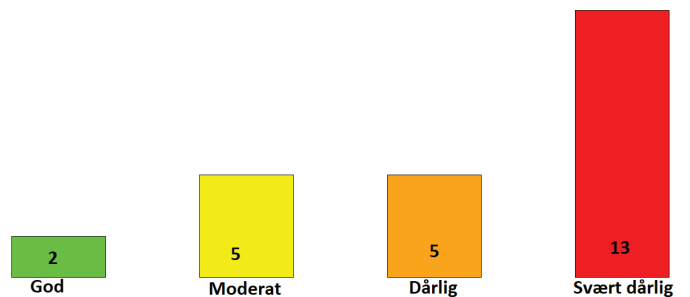
Figur 3. Antall prøvelokaliteter i hver tilstandsklasse i 2019.

8.2 TRENDANALYSER

Trendanalyser er analyser som viser hvordan nivåene av fosfor og nitrogen utvikles over tid. Selv om det kan være variasjoner fra år til år, er det ikke nødvendigvis at dette er endringer av betydning. For å kunne si noe om dette er det derfor viktig med lange tidsserier av resultater. Vannområdet gjennomfører trendanalyser annet hvert år, og det ble ikke gjennomført trendanalyser i 2019.

8.3 E.COLI

E.coli-bakterier er tarmbakterier som kan være sykdomsfremkallende. E.coli inngår ikke som klassifiseringselement i Vannforskriften, og er heller ikke et element per nå i klassifisering av tilstand i Vann-Nett. Vannområdet velger uavhengig av dette å analysere for e.coli bakterier når vi tar vannprøver. Dette fordi det også er viktig å ha kunnskap om blant annet badevannskvalitet. Mengden e.coli-bakterier kan variere veldig fra måned til måned, og sier oss ikke noe om kilden, men ved høye verdier settes det i gang kildeopsporing. En type kildeopsporing er å undersøke DNA i e.coli-bakteriene for å finne ut av kilden. Slike sporinger har vist at naturlige kilder som fugler kan stå for en stor andel av e.coli-bakteriene som vi måler. Vannområdet vil gjennomføre mer av denne type sporing i tiden fremover for å få ett bedre bilde av hvilke kilder som ligger bak e.coli-verdiene.

Figur 4. E.coli-bakterier. Antall prøvelokaliteter i hver tilstandsklasse.

9. ØKONOMI - INNTEKTER OG FORBRUK

9.1 HOVEDKONTO

Vannområdets midler er fordelt på to ulike prosjekter, prosjekt Vannområde Leira-Nitelva og prosjekt Vassdragsovervåking. Prosjektregnskapet for 2019 fremgår av tabell 6.

Tabell 6. Regnskap for VO's driftskonto 2019

Konto	Regnskap 2019	Budsjett 2019	Regnskap 2018	Merknader
Utgifter				
Lønnsutgifter	876 350,4	892 000	819 091	
Møtegodtgjørelse	0	10 000	0	
Interntjenester Skedsmo kommune	0	25 000	25 000	
Husleie	74 000	72 000	72 000	
Kontorutgifter (rekvisita, datautstyr, annet)	939,19	20 000	2 033,6	
Velferdstiltak ansatte og andre	1 467,9	1 000	0	
Mat til bevertning og leie av møtelokaler	22 230,68	40 000	24 627,54	
Kurs/konferanser inkl. overnatting og reiseutgifter	24 431,87	25 000	8 220	
Kontingenter, medlemskap	500	1 000	500	
Lisens, kjøp og oppgradering av dataprogram	8 574,4	10 000	10 617	
Konsulentonorar/andre kjøpte tjenester/forelesere	935 161,21	1 150 000	782 017	
Studietur	0	100 000	0	
Informasjonsutgifter (bilder, trykk, o.l.)	9 348,20	30 000	21 765	
Arbeidsklær	0	500	0	
Andre annonser	7 669,2	0	20 800	
Sum utgifter	1 960 673	2 376 500	1 786 671	
Inntekter				
Refusjon sykepenger	5 495,00	0	0	
Innbetaling fra eierkommunene	934 000	934 000	934 000	
Driftstilskudd Akershus fylkeskommune	230 000	150 000	162 000	
Driftstilskudd Vannregionmyndigheten	237 500	200 000	245 834	
Andre tilskudd/prosjekttilskudd	480 000	360 000	548 200	
Avsetning til bundet driftsfond	-	-	103 363	
Bruk av bundet driftsfond	73 678,05	732 500	-	
Sum inntekter	1 960 673	1 157 500	1 890 034	

Ved inngangen av 2019 stod det kr. 2.998 603,- på bundet driftsfond tilknyttet driften av Vannområde Leira-Nitelva. Ved utgangen av 2019, hadde vannområdet et underskudd på kr. 73 678,- som ble dekket opp av midler fra det bundet driftsfondet. Ved utgangen av 2019 stod det kr. 2 924 925,- på bundet driftsfond. I 2019 ble det glemt to poster, en utgiftspost - Interntjenester Skedsmo kommune, og en inntektspost - tilskudd fra Fylkesmannen på 40 000 kr. Disse vil det bli korrigert for i 2020.

9.2 VASSDRAGSOVERVÅKING

Kostnadene i forbindelse med overvåkingsprogrammet i vannområdet er utskilt i et eget budsjett/regnskap.

Tabell 7. Regnskap for VO's konto for vassdragsovervåking 2019

Konto	Regnskap 2019	Budsjett 2019	Regnskap 2018	Merknader
Utgifter				
Konsulentonorar overvåkingsprogrammet	530 073,2	550 000	552 355	
Konsulentonorar biologisk overvåking 2017	-	-	137 090	
Konsulentonorar vannplanter 2017	-	-	46 200	
Konsulentonorar biologisk overvåking 2018	-	-	122 840	
Merverdiavgift som gir rett til MVA kompensasjon	132 518,3	-		
Sum utgifter	662 591,5	550 000	858 485	
Inntekter				
Kompensasjon for merverdiavgift	132 518,3	-		
Refusjon Skedsmo kommune	41 813	70 000	70 081	
Refusjon Nittedal kommune	34 719	62 000	61 934	
Refusjon Rælingen kommune	15 249	26 000	26 504	
Refusjon Fet kommune	17 031	30 000	32 202	
Refusjon Sørums kommun	28 857	50 000	47 912	
Refusjon Gjerdrum kommune	31 220	55 000	53 948	
Refusjon Ullensaker kommune	34 073	60 000	58 266	
Refusjon Nannestad kommune	22 482	40 000	39 536	
Statlig tilskudd til tiltaksrettet overvåking i jordbruksområder (via Fylkesmannen i Oslo og Akershus)	300 000	250 000	275 000	
Bruk av bundet driftsfond	4 629,2		193 102	
Avsetning til bundet driftsfond		93 000		
Sum inntekter	662 591,5		858 485	

Ved inngangen til 2019 stod det kr 410 172,- på bundet driftsfond tilknyttet vassdragsovervåkingen. Ved utgangen av 2019 stod det kr. 405 542,8,- på bundet driftsfond. Omlag kr 65 000 av fondsbeholdningen er gjenstående prosjektmidler fra Fylkesmannen. Avviket mellom budsjetterte inntekter skyldes dels at tilskuddet fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus varierer fra år til år.

I 2019 gikk hele tilskuddet fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus med til å dekke opp for kostnader i forbindelse med den kjemis-, fysiske overvåkingen.

VEDLEGG 1. OVERSIKT OVER KOMMUNENES ØKONOMISKE BIDRAG TIL FELLESUTGIFTER I VO LEIRA-NITELVA

Fordelingsnøkkel:

- Grunnbeløp kr. 20 500,-
- Kr. 1,- pr. daa jordbruksareal
- + kr. 3 pr. innbygger

Tabell 8. Kommunenens innbetalte felleskostnader i 2019

Inntekter/fellesskostnader kommunevis	2019
Skedsmo	200 000
Lørenskog	140 000
Nittedal	99 000
Rælingen	70 500
Fet	36 000
Oslo	20 500
Sørum	50 500
Gjerdrum	65 000
Ullensaker	105 500
Nannestad	92 500
Gran	20 500
Lunner	34 000
Sum inntekter	934 000

VANNOMRÅDE
LEIRA-NITELVA
- elveliv.no -

VANNOMRÅDE LEIRA-NITELVA

Sekretariatet, c/o Lillestrøm kommune
Postboks 313
2001 Lillestrøm

Telefon:

66 93 83 06

E-post:

post@elveliv.no

Nettside:

elveliv.no

Facebook:

[facebook.com/
vannomradeLeiraNitelva](https://www.facebook.com/vannomradeLeiraNitelva)